

6 capituli] *Härefter överstruket at. 14 rætto]* Sista bokstaven troligen efter rättelse. 24 kan] *Föregås av de överstrukna bokstäverna ga. 27 staa]* Andra bokstaven svårläst p.g.a. reva. 30 forscriffo] *Föregås av överstruket for^{na}. | Giffwit]* *Föregås av de överstrukna bokstäverna giw.*

10363

1381 april 7

Vadstena

Riddaren Erik Kettilsson skänker till Vårfruklostret i Vadstena Aspberg och Aspbergs krok i Segerstads socken i Värmland med alla tillagor. Tidigare hade egendomarna ägts av herr Magnus Gislason och dennes hustru Birgitta. Utfärdaren avhänder sig och sina arvingar egendomarna och överläter dem till Vadstena kloster på evig tid. Såsom avtalats med klostret ska utfärdaren arrendera jorden och erlägga årlig avgift ('landgäld') till klostret. Enligt avtalet har utfärdaren möjlighet att ge klostret en lika god egendom som ligger närmare än de nu givna efter utlåtande av fyra män, eller för en kontant penningssumma efter värdering av fyra män, två på klostrets vägnar och två på utfärdarens.

Utfärdaren ber herr Erengisle Sunesson jarl och sin son Kettil att besegla brevet tillsammans med honom själv.

Orig. på perg. (29,0 x 11,3 cm, uppveck 1,6 cm; 13 rader), Sv. Riksarkivet.

SDHK nr 11871.

Regest: RPB nr 1572; H. Nilsson, *De värmländska medeltidsbrev* (1997), s. 61.

Om Erik Kettilsson (Puke) se SRM s. 29.

Om riddaren och riksrådet Magnus Gislason (Sparre av Aspånäs) och om hans hustru Birgitta Knutsdotter (Algotssönernas ätt) se SRM s. 59 f. respektive ÄSF I, s. 5.

Om sigillanterna se för Erengisle Sunesson (båt), titulärjarl av Orkneyöarna, SRM s. 33; för utfärdarens son Kettil Eriksson (Puke) ÄSF I, s. 180.

Om Aspberg och Aspbergs krok se DMS, Värmland 7, s. 266 ff. Om Aspbergs krok som beteckning på ett godsområde under huvudgården Aspberg se även Ortnamnen i Värmlands län 5 (1926), s. 28 f.

Om landgäld se KL X: *Landgilde*, sp. 204–208.

Alla the thætta breef høra ælla se helsea jac Erik Ketilson riddara / æwerdhelika medh Gudhi · Thet se allum vitarliket medh thæsso brefwe / mik hawa vplatit thæssin gooz som hær æptir næmpnas swa som ær Asbergh oc Asbergkrook j Sigherstadh · sokn liggjande j Værma- lande / hulkin gooz herra Magnus Gislason oc hans husfru fru Birgitta / atto / Varo fru klostre j Watzstenum · medh allum tillaghum som ther af aldir tillighat hafwir oc æn tilliggir j wato oc j thørro / ængo vndan takno / Afhændir iac mik oc minom · arfwm thæssin fornæmpda gooz oc thy Watzstena klostre til æwerdhelika ægho · / Oc hafwir iac swa stadhghat oc samtalat¹ medh klostreno · at iac scal · thet gozet leya · oc æftir thy ther aff gaar hwart ar them landgæld giua æftir thera vilia / · oc æru waar forordh² swa / at kan iac them sua got goz ther fore gifwa sik nærmer liggjande som thætta ær æftir fyra manna sæghn · ællighis oc fore sua manga redho pæninga som thet vært ær æftir fyra manna sæghn / tue af klostersens

2 thæssin] *Skrevet med överflödigt streck över ordet.* 3 Værmalande] *Det första a efter rättelse, troligen från e. 7 æwerdhelika]* Sista bokstaven efter rättelse, troligen från e. 10 gifwa] *Bokstäverna ifw efter rättelse och delvis i marginalen.* 11 klostersens] *Bokstäverna kl möjligen efter rättelse.*

¹ D.v.s. 'överenskommit', se Söderwall: samtala 2. ² D.v.s. 'förbehåll, avtal', se Söderwall: forordh.

væghna oc tue a mina væghna. Til thæssa brefs stadhfæstelse oc vitnisbyrgh sætir iac mit jncighle for thætta breff oc bedhis hedherlikx manz · herra Eringisla Sonasons jærls oc mins sons Ketils. Datum Watzstena anno Domini M^occc^olxxxprimo, dominica Palmarum ·

- 15 På baksidan: Littera domini Erici Kætilson et sigil
[.] d
Wærmalandh
(*halvt kors*)

- 20 Sigill: nr 1 runt av ofärgat vax, diameter 3,2 cm (heraldiskt sigill, se SMV I, s. 363): S' Erici Ketils +; nr 2 runt av ofärgat vax, diameter 3,1 cm (heraldiskt sigill, se SMV II, s. 560 samt bättre bevarat ex. vid brev 1374 8/9, DS nr 8639): [...] Son[.] [...] comi[...]; nr 3 endast skåra i uppvecket. – Med brevet förvaras en lös sigillpåse av ofärgat tyg.

12 væghna²] vægh na utan avstavningsstecken vid radskifte. | vitnisbyrgh] Så ms. 15 Littera ... 17 Wærmalandh] Med olika händer. | sigil] Så ms; härefter avritning av vapen motsvarande SMV I, s. 363, samt ytterligare två rader bortskrapad text. 16 d] Föregås av två raderade bokstäver.

10364

1381 april 7

Alvastra

Broder Peter och broder Tideman, abbotar i Esrums och Varnhems kloster av cisterciensorden i Roskilde och Skara stift, vidimerar brev till abbotarna i Nydala och Alvastra 1380 18/9 (DS nr 10242) och brev till abbotarna i Esrum och Varnhem 1380 (omkring 15/9, DS nr 10240), vilka de erhållit av abboten Stephanus i Clairvaux. Eftersom utfärdarna önskade fullgöra sina överordnades befällningar i dessa brev (om att förrätta visitation i Alvastra kloster), kom de personligen till Alvastra kloster av nämnda orden den 2 april 1381, sedan Matts Knopp, vilken uppträdde som Alvastra klosters abbot, instämts för att inför dem stå till svars för olika anklagelser. Denne infann sig dock inte vid den tidpunkt som bestämts, trots att man väntade på honom mycket länge. Med den befogenhet som utfärdarna erhållit förrättade de då visitation i Alvastra kloster och reformerade det kanoniskt i enlighet med cisterciensordens praxis. I samband med detta gjorde de en så noggrann undersökning som möjligt genom att förhöra vissa personer i Alvastra kloster och andra trovärdiga vittnen och låta dem avge vittnesmål under ed beträffande det orättfärdiga motstånd och den upproriska ohörsamhet som visats broder Johannes av Chassignolles, munk i Clairvaux och tidigare ordens kollektor tillika kommissarie, utsänd av framlidne abboten Johannes i Clairvaux för att förrätta visitation i Alvastra kloster, vilket är direkt underställt abboten av Clairvaux. Såsom Johannes av Chassignolles har intygat bestod denna ohörsamhet i att visitationen förhindrades och likaså betalningen av ordensavgiften som skulle göras av Matts Knopp. Härom har Johannes av Chassignolles framfört allvarliga anklagelser mot Matts Knopp till abboten Stephanus i Clairvaux. Efter en noggrann utfrågning av dem som det vederbör har utfärdarna hört och fått bekräftat att dåvarande abboten i Alvastra kloster, Matts Knopp, genom egna och flera världsliga personers hot fördrev klostrets visitator Johannes av Chassignolles från Alvastra då denne på tillbörligt sätt ville utföra de uppdrag som cisterciensorden ålagt honom, nämligen insamlade av ordensavgiften och förrättade av visitation. Matts Knopp tvingade hotfullt Johannes av Chassignolles att dra sig tillbaka mot sin vilja då uppdraget inte var slutfört. Detta gjorde Matts Knopp till stor skada för orden och till skam och åtlöje för sin egen person. Han vägrade betala ordensavgiften från Alvastra kloster som tillkom generalkapitlet och dristade sig till att